

ร่องรอยความสัมพันธ์ระหว่างเมืองเพชรบุรีกับอาณาจักรจีน ในเอกสารทางประวัติศาสตร์

ณัฐวุฒิ สุวรรณช่าง / Nuttawut Suwannachang¹

สารสังเขป

จังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ด้วยเป็นเมืองที่ตั้งอยู่ในเขตลุ่มแม่น้ำใกล้บริเวณชายฝั่งทะเล ซึ่งอยู่ในจุดที่เปรียบเสมือนประตูเชื่อมระหว่างภูมิภาคต่างๆ ทั้งภายในและนอกประเทศได้โดยสะดวก จึงมีความสำคัญมาตั้งแต่โบราณ ตั้งแต่อดีตกาลมีชาวจีนจำนวนมากเข้ามาตั้งรกรากทำมาหากินอยู่ร่วมกับคนไทยในเมืองเพชรบุรี และได้นำวัฒนธรรมประเพณีจากเมืองจีนเข้ามาผสมผสานกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมไทยได้อย่างกลมกลืน จนมีคำที่พูดว่า “ไทย-จีน พี่น้องกัน” จากการศึกษาร่องรอยความสัมพันธ์ระหว่างเมืองเพชรบุรีกับอาณาจักรจีนในเอกสารทางประวัติศาสตร์ พบว่า ในเอกสารไทย มีการบันทึกร่องรอยการติดต่อระหว่างเมืองเพชรบุรีกับอาณาจักรจีนใน “ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในรูปแบบการ “จิ้มก้อง” และ “สร้างไมตรีด้วยการสมรส” นอกจากนี้ ยังพบร่องรอยความสัมพันธ์ระหว่างเมืองเพชรบุรีกับอาณาจักรจีนจากตำนานพื้นบ้าน “ท้าวมองไล่ เจ้าก่งจีน และเจ้าลาย” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเดินทางเข้ามาของชาวจีน และการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบรรพบุรุษของคนเพชรบุรีกับชาวจีนในอดีตอีกด้วย สำหรับเอกสารจีนพบว่า ชื่อของเมืองเพชรบุรีได้ปรากฏอยู่ในบันทึกทางประวัติศาสตร์ของจีนที่เกี่ยวกับการเดินเรือตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น ต่อมาพบร่องรอยการติดต่อระหว่างเมืองเพชรบุรีและอาณาจักรจีนจากบันทึกในสมัยราชวงศ์หยวน รัชสมัยพระเจ้าหงวนสีโจ้ว (หยวนซื่อจู หรือ กุบไลข่าน) ซึ่งตรงกับสมัยสุโขทัย รัชสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งกล่าวถึงการที่ส่งราชทูตเป็นเจ้าเมืองจากเพชรบุรีไป “จิ้มก้อง” ที่เมืองจีน นอกจากนี้ยังมีบันทึกในสมัยราชวงศ์หมิง ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระมหาธรรมราชาที่ 2 กล่าวถึงราชทูตที่มาจากดินแดนที่สันนิษฐานว่าจะเป็นเมืองเพชรบุรี ได้เข้าถวายบรรณาการแก่พระเจ้าอู่ (จักรพรรดิหงอู่ หรือ จูหยวนจาง) แห่งอาณาจักรจีนอีกด้วย ซึ่งแม้ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่ามีชาวจีนอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยสมัยนั้น แต่ร่องรอยดังกล่าวก็อาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้สันนิษฐานได้ว่าการที่ชาวจีนในสมัยนั้นรู้จักอาณาจักรสยามและเมืองเพชรบุรีในฐานะที่เป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์และเป็น

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

เมืองท่าที่สำคัญ น่าจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ต่อมาเริ่มมีชาวจีนจำนวนมากอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย จนต่อมากลายเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้มแข็งและมีอิทธิพลต่อเมืองเพชรบุรีรวมถึงประเทศไทยในที่สุด

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์ไทย-จีน ประวัติศาสตร์ไทย ประวัติศาสตร์จีน ประวัติศาสตร์เพชรบุรี ตำนานเมืองเพชรบุรี

Summary

Petchaburi is a province with a long history. The city is located in the river valley near the coast which is the important gateway between the regions both inside and outside the country from ancient times. Many Chinese have settled down in Phetchaburi. They brought their cultural tradition of the Chinese to mix with the Thai lifestyles and cultures harmoniously that is to say "Thai and Chinese like cousins". The study of the traces of relationship between Phetchaburi province and Chinese empire in historical documents found that Thai historical documents have recorded evidence of contact between the Chinese empire in Phetchaburi in "The Legend of Nakhonsrithammarat" that shows the relationship in "Imperial Chinese tributary system" and "Make peace with marriage". Also traces the relationship between Phetchaburi with the Chinese empire in The Legend of "Ta-Mong-lai, Chao Kong-Chine and Chao-Lai" which shows the arriving of the Chinese and the relationship between the ancestors of Phetchaburi and the Chinese people in the past. In the Chinese historical documents found the name "Phetchaburi" has in The Chinese maritime chronicle from the Han Dynasty. Then found the traces of relationship between Phetchaburi province and Chinese empire in the Chinese chronicle of Yuan Dynasty in the "Yuan Shi Zhu" or "Kublai Khan" which coincides with the reign of King Ramkhamhaeng of Sukhothai said the ambassador from Phetchaburi was sent to give the tributes to an emperor of China. Besides, There are also the Chinese chronicle of Ming Dynasty which coincides with the reign of the King Mahadhammaraja 2nd said the ambassador from the city assumed to be Phetchaburi was sent to give the tributes to "Hong Zhu" or "Zhu Yuanzhang" of China. Although there are no conclusive evidence that Chinese immigrants had

settled in those days. But such traces may be assumed that the Chinese in those days known the Kingdom of Siam and Phetchaburi Province as a land of plenty and an important port. It is the starting point of Chinese immigrants settled in Thailand that became strong and influential ethnic groups in Phetchaburi and Thailand.

Keywords : Thailand-China Relationship, Thai History, Chinese History, Phetchaburi History, Phetchaburi Legend

บทนำ

จังหวัดเพชรบุรีถือเป็นจังหวัดที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ด้วยเป็นเมืองที่ตั้งอยู่ในเขตลุ่มแม่น้ำใกล้บริเวณชายฝั่งทะเล ซึ่งอยู่ในจุดที่เปรียบเสมือนประตูเชื่อมระหว่างภูมิภาคต่างๆ ทั้งภายในและนอกประเทศได้โดยสะดวก จึงมีความสำคัญมาตั้งแต่โบราณ ดังปรากฏเรื่องราวการกล่าวถึงทั้งในจารึก ตำนานพงศาวดารมาเป็นเวลายาวนาน ปัจจุบันเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่สำคัญในฐานะที่เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของภูมิภาคตะวันตก ด้วยมีความหลากหลายทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก ชายหาดที่มีชื่อเสียงรวมถึงความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่า นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าและมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งเหมาะแก่การท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง อันก่อให้เกิดการพัฒนาทางการท่องเที่ยวมากมาย (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543, หน้า 4-6) นอกจากนี้เพชรบุรียังมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีโบราณวัตถุ โบราณสถาน วัดทางพุทธศาสนา กระจายอยู่ทั่วไป และนอกจากการมีคุณค่าในทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม โบราณคดีแล้ว

ยังเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจอีกด้วย (จรินทร์แสงเจริญ, 2547, หน้า 2-3)

นอกจากประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอันยาวนานแล้ว ยังมีสิ่งหนึ่งที่ทำให้จังหวัดเพชรบุรีมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมประเพณี คือ การที่ตั้งแต่อดีตกาลมีชาวจีนมากมายเข้ามาตั้งรกรากทำมาหากินอยู่ร่วมกับคนไทย และได้นำวัฒนธรรมประเพณีจากเมืองจีนเข้ามาผสมผสานกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมไทยได้อย่างกลมกลืน จนมีคำที่พูดว่า “ไทย-จีนพี่น้องกัน” คนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนที่มีอิทธิพลต่อประเทศไทย ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง การปกครองมาตั้งแต่อดีต จังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีชาวจีนเข้ามาตั้งรกรากอยู่จำนวนมากจนกลายเป็นชุมชน ซึ่งโดยทั่วไปเมื่อชาวจีนได้เข้ามาลงหลักปักฐานอย่างมั่นคงแล้ว ก็ได้สร้างสถานที่เพื่อเป็นศูนย์รวมของชาวจีนโพ้นทะเล ไม่ว่าจะเป็น โรงเรียนจีน สมาคม และมูลนิธิต่างๆ เพื่อเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่สืบสานวัฒนธรรมประเพณีของชาวจีนโพ้นทะเลให้คงอยู่ต่อไป และนอกจากนี้อีกสิ่งหนึ่งที่ชาวจีนนิยมทำเพื่อเป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวจีนที่

อยู่ในชุมชน คือการสร้างวัดหรือศาลเจ้าไว้ประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อดั้งเดิม ดังนั้นภายในชุมชนชาวจีนของจังหวัดเพชรบุรี จึงมีศาลเจ้าและโรงเจเกิดขึ้นมากมายหลายแห่ง ซึ่งยังคงไว้ด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมแบบจีน นอกจากนี้ วิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดเพชรบุรียังคงสืบทอดวัฒนธรรม และรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบจีนไว้ ผ่านประเพณีต่างๆ ที่ยังคงถือปฏิบัติอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการไหว้เจ้า กินเจ ในเทศกาลตามความเชื่อของชาวจีนโบราณ ซึ่งวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ของชาวไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้ได้หลอมรวมกับวัฒนธรรมไทยอย่างลงตัว ซึ่งชาวไทยและชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดเพชรบุรีได้ยึดถือและปฏิบัติมาจนถึงทุกวันนี้

แต่ปัจจุบัน เรื่องราวความเป็นมาของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดเพชรบุรี เริ่มสูญหายไปตามกาลเวลา จากสภาพสังคมและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป องค์ความรู้ต่างๆ เริ่มสูญหายไปพร้อมกับผู้เฒ่าผู้แก่ที่ล่วงลับ แม้ว่าจะมีการค้นพบเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงร่องรอยการติดต่อระหว่างเมืองเพชรบุรีกับอาณาจักรจีนในอดีตทั้งจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ของจีนและของไทย แต่ก็ยังไม่มีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ดังกล่าวไว้ จากเหตุผลดังกล่าว ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและรวบรวมร่องรอยความสัมพันธ์ระหว่างเมืองเพชรบุรีกับอาณาจักรจีนจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ทั้งของไทยและจีน เพื่อที่จะได้ทราบถึงจุดเริ่มต้นความสัมพันธ์และการติดต่อกันระหว่างเมืองเพชรบุรีกับอาณาจักรจีนในอดีต ซึ่งสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นจุดเริ่มต้นให้ต่อมามีชาวจีนมากมายอพยพเข้า

มาตั้งรกรากถิ่นฐานทำมาหากินในจังหวัดเพชรบุรี จนกลายเป็นชุมชนที่เข้มแข็งจนมาถึงปัจจุบัน ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมา วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดเพชรบุรีทั้งในปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาร่องรอยความสัมพันธ์ การติดต่อกันระหว่างเมืองเพชรบุรีกับอาณาจักรจีนในอดีต โดยศึกษาค้นคว้า รวบรวมจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ทั้งจากของไทยและจีน รวมทั้งตำนานเรื่องเล่าต่างๆ ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของทั้งสองดินแดน

คำถามในการศึกษา

เมืองเพชรบุรีกับอาณาจักรจีนในอดีตมีการติดต่อสัมพันธ์กันในรูปแบบใด

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเมืองเพชรบุรีกับอาณาจักรจีนจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ ทั้งเอกสารไทยและเอกสารจีน เท่านั้น

ระเบียบวิธีศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) ในการค้นคว้าหาหลักฐานข้อเท็จจริง เพื่อนำมาถนอมกรองจัดระบบ ตีความ สังเคราะห์ เชื่อมโยง เพื่อให้ให้องค์ความรู้ที่ต้องการ แล้วนำเสนอ

รายงานการศึกษาด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์
(Analytical Description)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างเมืองเพชรบุรีกับอาณาจักรจีนในอดีต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมา วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดเพชรบุรีทั้งในปัจจุบันและอนาคต

การนำเสนอผลการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งประเด็นในการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. ประวัติศาสตร์และที่มาของชื่อเมืองเพชรบุรี
2. ร่องรอยการติดต่อระหว่างเมืองเพชรบุรีกับอาณาจักรจีนจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ของไทย
3. ร่องรอยการติดต่อระหว่างเมืองเพชรบุรีกับอาณาจักรจีนจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ของจีน

ประวัติศาสตร์และที่มาของชื่อเมืองเพชรบุรี

เพชรบุรีไม่ใช่เมืองที่เกิดใหม่ แต่เป็นชุมชนเก่าที่มีมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ โดยพบแหล่งฝังศพบริเวณรอบๆ เขากระจิว อำเภอท่ายาง ซึ่งปรากฏโบราณวัตถุหลายชนิดที่บ่งบอกว่าเป็นชุมชนที่ร่วมสมัยกับแหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านดอนตาเพชรและบริเวณเมืองอู่ทอง และชุมชนดังกล่าว

ได้มีการอยู่อาศัยสืบต่อมาถึงสมัยทวารวดี (ราวพุทธศตวรรษที่ 11-16) อาณาจักรนี้มีกล่าวไว้ในจดหมายเหตุการเดินทางของหลวงจีน เรียกอาณาจักรนี้ว่า ตยลอปาตี หรือ สู้ยล้อบั้งตี้ (สมบูรณ แก่นตะเคียน, 2525, หน้า 92) ซึ่งรวมถึงเมืองเพชรบุรี ราชบุรี คูบัว พงตึก นครปฐม กำแพงแสน ลพบุรี นครสวรรค์ ลำพูน ฯลฯ นอกจากนี้ยังพบชุมชนเล็กๆ สมัยทวารวดีกระจายตัวอยู่ใกล้แนวสันทรายชายฝั่งทะเลเดิมที่เรียกว่า “ถนนท้าวอู่ทอง” เริ่มมาจากเมืองคูบัว ผ่านอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เข้าเขตอำเภอเขาย้อย ที่พบแหล่งโกลนหินธรรมจักร และพระพุทธรูปในเขตตำบลหนองปรัง ผ่านตัวเมืองเพชรจนมาถึงจุดที่พบซากพระสถูปเจดีย์ทวารวดีขนาดใหญ่บริเวณเทือกเขาเจ้าลายใกล้ชายฝั่งทะเลในเขตอำเภอชะอำ คือ ในสำนักสงฆ์ทุ่งเศรษฐี ตำบลนายาง ชุมชนเหล่านี้คือชุมชนของพวกที่มาจากพื้นทะเล ซึ่งมีทั้งพวกที่มาค้าขาย และบางพวกบางเหล่าก็มาตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนขึ้นมา เพราะจากการขุดค้นทางโบราณคดีพบภาชนะและเศษภาชนะดินเผาทั้งเคลือบ และเผาแกร่งที่เป็นของมาจากต่างประเทศกระจายอยู่ตามที่ต่างๆ จำนวนมาก โดยเฉพาะที่มาจากประเทศจีน ที่มีอายุตั้งแต่สมัยห้าราชวงศ์ (五代) ลงจนถึงราชวงศ์ซ่ง (宋朝) หยวน (元朝) และ หมิง (明朝) คือตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 15-16 จนถึงพุทธศตวรรษที่ 18-19 อันเป็นช่วงที่การค้าขายทะเลขยายตัวอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับประวัติศาสตร์ราชวงศ์ฮั่นฉบับหลวง ที่กล่าวถึงร่องรอยการติดต่อระหว่างอาณาจักรจีนกับเมืองเพชรบุรี (สุตารา สุจฉายา, 2547, หน้า 45-46)

มนู อุตมเวช (2531, หน้า 5-6) ได้ศึกษาเกี่ยวกับชื่อของเมืองเพชรบุรีในอดีตไว้ว่า ชื่อของเมืองเพชร หรือ เพชรบุรีนั้น อาจเรียกกันไปเป็นอย่างอื่นบ้าง แต่ก็ยังอยู่ในความหมายหรือสำเนียงที่ใกล้เคียงกับ “เพชรบุรี” อยู่นั่นเอง เช่น “ศรีชยวชรบุรี” ในจารึกปราสาทพระขันธ์ ในประชุมศิลาจารึกภาคที่ 4 หรือ “พริบพรี” ในหนังสือเก่าบางแห่ง หรือ “พิเพลี” ในหนังสือ Kingdom of Siam ของ ลา ลูแบร์ เป็นต้น จากชื่อต่างๆ เหล่านี้ พอจะอนุมานได้ว่า ชื่อ “เพชรบุรี” เป็นชื่อของเมืองนี้มาแต่เดิมจริงๆ เพราะแม้แต่ในจารึกกรุงพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ก็ยังออกชื่อเมืองไว้ว่า “ศรีวัชร ปุระ” ซึ่งเป็นคำที่ถอดไปจาก “เพชรบุรี” อย่างเห็นได้ชัด ส่วนที่มีคำว่า “พริบพรี” ต่อมาอีกนั้น ก็น่าจะเป็นภาษาปากของชาวบ้านเรียกกันไป แล้วเกิดการกลายเสียงไปเรื่อยๆ นั่นเอง สำหรับคำว่า “พิเพลี” นั้น น่าจะเป็นการที่ชาวยุโรปพยายามเลียนเสียงคำว่า “เพชรบุรี” อย่างแน่นอน

นอกจากนี้ มนู อุตมเวช (2531, หน้า 6) ยังได้ตั้งข้อสังเกตถึงที่มาของคำว่า “เพชรบุรี” ว่า เกิดมาจาก “แม่น้ำเพชรบุรี” นี้เนื่องด้วยแม่น้ำสายนี้มีมาแต่เดิมแล้ว เป็นแม่น้ำที่ไหลมาจากเทือกเขาตะนาวศรี ผ่านภูเขาที่ชื่อว่า “เขาเพชรรอบ” อยู่ในอำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ภูเขาแห่งนี้มีหินสีต่างๆ คล้ายเพชรพลอย เมื่อถูกน้ำไหลเซาะก้อนหินสีเล็กๆ เหล่านี้ก็หลุดเลื่อนไหลลงตามลำน้ำ มีชาวบ้านต้นน้ำเก็บได้เสมอมา และได้คัดเลือกก้อนที่สวยงามไปเจียรระไนทำหัวแหวนด้วย ดังนั้นลำน้ำสายนี้จึงเรียกว่า “แม่น้ำเพชร” และเมื่อเรียกชื่อแม่น้ำว่า “แม่น้ำเพชร” จนเป็นความเคย

ชินแล้ว ครั้นมีเมืองตั้งขึ้นริมแม่น้ำนี้ ก็ยอมเรียกชื่อตามไปด้วยว่า เมืองเพชรบุรี

ร่องรอยการติดต่อระหว่างเมืองเพชรบุรีกับอาณาจักรจีนจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ของไทย

ร่องรอยการติดต่อระหว่างเมืองเพชรบุรีกับอาณาจักรจีนในอดีต มีปรากฏในตำนานเมืองนครศรีธรรมราช ได้บันทึกเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของเจ้าเมืองเพชรบุรี รวมถึงการติดต่อระหว่างเมืองเพชรบุรีและอาณาจักรจีน ไว้ว่า

“พระพนมทะเลศรีมเหศวรสถิตราชิราช พระบวรเชษพระราชากุมาร อันเป็นพระราชนัดดา ได้ลาพระเจ้าปู่พระเจ้ายามาตั้งบ้านเมืองอยู่ ณ เพชรบุรี โดยได้นำคนมาสามหมื่นสามพันคน ช้างพังพลายห้าร้อยเชือก ม้าเจ็ดร้อยตัว สร้างพระราชวังและบ้านเรือนอยู่หน้าพระลานให้คนเหล่านั้นทำนาเกลือ ครองราชย์อยู่กรุงเพชรบุรีไม่นานนัก มีสำเภาจีนลำหนึ่งถูกพายุมาเกยฝั่ง ชาวเพชรบุรีได้นำขุนล่ำมจีนเข้าเฝ้าขุนล่ำมได้ถวายเครื่องราชบรรณาการแก่กษัตริย์เมืองเพชรบุรี ขุนล่ำมจีนได้ขอฝากทางเมืองเพชรบุรีได้มอบฝางจนเต็มเรือ เมื่อเรือกลับถึงเมืองจีน พระเจ้ากรุงจีนทรงทราบจึงโปรดพระราชทานบุตรชื่อ พระนางจันทรเทวีศรีบาทราชบุตรทองสมุทร ซึ่งประสูติแต่นางจันทรเมาลีศรีบาทนาถสุรวงศ์พระธิดาเจ้าเมืองจำปาได้ถวายแก่พระเจ้ากรุงจีน พระพนมทะเลศรีมเหศวรสถิตราชิราชทรงมีพระราชบุตรหลายพระองค์ องค์หนึ่งพระนามว่าพระพนมวังมิมหเสีทรง พระนามว่า พระนางสะเดียงทอง

พระพนมทะเลโปรดให้ไปสร้างเมืองนครดอน
พระ พร้อมด้วยพระเจ้าศรีราชา พระราชทานคน
เจ็ดร้อยคน แขนงห้าร้อยคน ช้างสามร้อยเชือก
ม้าสองร้อยตัว เมื่อไปถึงเมืองและสร้างพระราชดู”
(สมบุรณ์ แก่นตะเคียน, 2525, หน้า 93)

บทวิเคราะห์: เมืองเพชรบุรีในอดีต
เป็นหัวเมืองหนึ่งที่สำคัญของอาณาจักรฟูนาน
ในยุคสุวรรณภูมิ (พุทธศตวรรษที่ 6-12) ในยุคนี้
หัวเมืองที่มีเจ้าเมืองปกครองและมีหลักฐาน
ทางโบราณคดีมีทั้งหมด 5 เมือง ได้แก่ เมือง
นครไชยศรี (สุวรรณภูมิ) เมืองราชบุรี เมืองสิงห์
(กาญจนบุรี) เมืองตะนาวศรี และเมืองเพชรบุรี
ดินแดนเหล่านี้ตามจดหมายเหตุจีน เรียกว่า
“ตุนซุน” บางช่วงบางสมัยปกครองแบบรัฐอิสระ
บางสมัยปกครองแบบนครรัฐ (สมบุรณ์ แก่น
ตะเคียน, 2525, หน้า 92)

จากตำนานเมืองนครศรีธรรมราชได้
กล่าวถึงการสร้างบ้านแปงเมืองของเจ้าเมือง
เพชรบุรี และเมื่อบ้านเมืองมีความมั่นคงดีแล้ว
ก็ได้ส่งพระโอรสไปสร้างเมืองศิริธรรมนครหรือ
นครศรีธรรมราชและสร้างพระบรมธาตุเมือง
นครอีกด้วย จากภูมิประเทศของเมืองเพชรบุรีที่
ติดกับทะเลและพบบันทึกการติดต่อระหว่าง
เมืองเพชรบุรีกับต่างชาติ จึงทำให้สันนิษฐานได้
ว่าในอดีตเมืองเพชรบุรีเป็นเมืองที่เจริญรุ่งเรือง
อุดมสมบูรณ์ มีชาวต่างชาติเข้ามาติดต่อและทำ
การค้าเป็นจำนวนมาก ซึ่งสามารถวิเคราะห์
สถานะของเจ้าเมืองเพชรบุรีในขณะนั้นได้ว่า
น่าจะมีบทบาทสำคัญในด้านวิเทศสัมพันธ์ของ
อาณาจักร เนื่องจากปกครองหัวเมืองที่เป็น
เมืองทำสำคัญของดินแดนสุวรรณภูมิ จึงต้องม
ีการติดต่อกับต่างชาติอยู่เสมอ ดังจะเห็นได้จาก

บันทึกการเข้าถวายเครื่องบรรณาการแต่เจ้า
เมืองเพชรบุรีของขุนล่ามจีน ซึ่งเจ้าเมือง
เพชรบุรีก็ได้พระราชทานไม้ฝางให้เป็นการตอบ
แทน

นอกจากนี้ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช
ยังมีการบันทึกต่อไปอีกว่า พระเจ้ากรุงจีนได้
พระราชทานพระราชธิดาให้กับเจ้าเมืองเพชรบุรี
อีกด้วย ซึ่งหลายคราวในประวัติศาสตร์ที่
พระเจ้าแผ่นดินไทยมีการส่งพระราชสาสน์ไปขอ
พระราชธิดาพระเจ้ากรุงจีน เช่น ในสมัยกรุง
ธนบุรี พระเจ้าตากสินมหาราช มีพระราชสาสน์
ไปขอพระราชธิดาพระเจ้ากรุงจีน หลักฐานทาง
เมืองจีนมิได้มีจดบันทึกไว้ แต่ทางเอกสารของ
ไทยได้มีบันทึกอยู่ ใจความว่า

“ให้แต่งสำเภาทรงพระราชสาสน์ ไปถึง
พระเจ้าปักกิ่งว่า จะขอลูกสาวพระเจ้าปักกิ่ง ให้
เจ้าพระยาศรีธรรมราชผู้เฒ่า กับหลวงนายฤทธิ
หลวงนายศักดิ์เป็นราชทูตห่มแพร มหาดเล็ก
เลวไปกันมาก แต่งเครื่องบรรณาการไปกล่าวขอ
ลูกสาวเจ้าปักกิ่ง” (ชโลม ช่วยบำรุง, 2528, หน้า
100)

บทวิเคราะห์: การที่พระเจ้ากรุงจีน
พระราชทานพระราชธิดามาอภิเษกกับเจ้าเมือง
ของไทยนั้น เป็นวิเทศบายสร้างความสัมพันธ์
ระหว่างสองดินแดน ซึ่งพระราชธิดาที่ส่งมา
ถวายพระเจ้าแผ่นดินต่างเมือง บางทีอาจไม่ใช่
พระราชธิดาของพระอัครมเหสี อาจเป็นพระราช
ธิดาของนางสนมก็ได้ อีกประการหนึ่งทาง
กรุงปักกิ่งหรืออาณาจักรจีนในสมัยนั้น พระเจ้า
แผ่นดินมีนางสนมนับไม่ถ้วน การพระราชทาน
พระราชธิดาให้เจ้าต่างเมืองคงไม่เสียหาย ซึ่งใน

ประวัติศาสตร์ของไทยและจีนตั้งแต่อดีตก็มีเหตุการณ์ “สร้างไมตรีด้วยการสมรส” ปรากฏอยู่หลายครั้งหลายครา

การค้นคว้าหาร่องรอยความสัมพันธ์ระหว่างเมืองเพชรบุรีกับอาณาจักรจีน นอกจากจะสืบหาจากบันทึกทางประวัติศาสตร์และพงศาวดารแล้ว “ตำนาน” และ “นิทานพื้นบ้าน” ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ไม่ควรมองข้าม เพราะทำให้คนรุ่นหลังได้มองเห็นร่องรอยการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างสองดินแดนผ่านเรื่องเล่าที่กล่าวขานสืบต่อกันมา จากการค้นคว้าหนังสือ “ตำนานจังหวัดเพชรบุรี” (สุนทรพิพิธ, 2480, หน้า 12-19) ได้กล่าวถึง ตำนานที่กล่าวถึงร่ายรอยการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างคนเพชรบุรีและชาวจีนในอดีต นั่นคือตำนาน “ท้าวมองไล่ เจ้าก่งจีน และเจ้าลาย” มีเนื้อหาตามสำนวนของ อำนวยวิบูลย์ ดังต่อไปนี้

“ว่าด้วยโลกเมื่อตั้งกัลปยุคนั้น โลกเรามีแต่น้ำกับฟ้า ตอนตั้งแต่นั้นต่อมาช้านาน จึงน้ำทะเลลดแล้วงวดลงจนปรากฏยอดเขาและภูเขาเป็นบางแห่งแล้ว ก็ปรากฏพื้นดินเป็นบางแห่ง ที่ปรากฏแผ่นดินเป็นพื้นแผ่นดินนั้น ปรากฏที่ชมพูทวีปเราก่อนประเทศทั้งปวง จึงได้สมมุติเรียกที่ตรงนั้นว่า มัชยมประเทศ ในตอนที่มัชยมประเทศได้ตั้งเป็นบ้านเมืองลงบางแห่งบางประเทศ แต่ยังไม่ถึงเป็นพื้นแผ่นดินนั้น จะเห็นได้ว่าระดับน้ำด้านตะวันออกมาเพียงมีภูเขาและแผ่นดินบางประเทศบางแห่งเพียงโผล่จากน้ำหรือเพียงเป็นพืดเป็นสันโขดเขินเนินเขาและดินเป็นกระปอนกระแบนในเวียงน้ำบางแห่ง เช่น ดังเวียงทะเลด้านตะวันออกแห่งชมพูทวีป ที่เวียงต่างๆ เมื่อครั้งพระพุทธองค์ยังทรงพระชนม์อยู่

ได้เสด็จถึงเวียงทะเลรามัญ เกาะหงษาเพียงจะโผล่จากน้ำ ประเทศหนองโสนน้ำยังเจิ่งทั่วไป ต้องประทับบนเขาราว 3 เดือน เมื่อเสด็จเข้าสู่พระปรีณิพพานแล้ว หน้าเมืองศรีสัชชาลัย น้ำทะเลยังท่วมถึงหน้าเมือง ที่เงาพระพุทธบาท น้ำทะเลยังซัดถึงจนพระฐานเก็จจำเรียมสมานธรรมไม่ได้ นวกหูจอนต้องย้ายไปเหยียมนั้น

ย่านเพชรบุรีเรานี้ก็อาจกล่าวได้ว่า เวลาหนึ่งเดิมจะเริ่มเป็นบ้านเป็นเมือง ก็ได้ตั้งอาณาจักรของกษัตริย์ขึ้นที่จอมเขาหรือไหล่เขาก่อนเป็นเดิมมา ตั้งตำนานกล่าวว่า เขาเจ้าลายซึ่งแรกเริ่มมีเจ้าองค์หนึ่งมีฤทธิ์เดชได้ปกป้องเขานั้น เขานั้นจึงได้เรียกชื่อว่าเขาเจ้าลาย ตามนามเจ้า และยังมีอีกเขาหนึ่งเรียกว่า เขาตามองไล่หรือท้าวมองไล่ ก็เป็นเจ้าครองอยู่อีกเขาหนึ่ง และเจ้าก่งจีนหนึ่ง คณะความในเรื่องตำนานเขาเจ้าลาย ตามภูมิของเขาที่ได้โผล่ทะเลขึ้นในเวียงทะเลเพชรบุรี มีเขาหลายลูกที่แลเห็นเป็นกระปุมกระปิมอยู่ริมน้ำ เวลานั้นบางเขาก็มีคนตั้งบ้านเรือนประกอบการทำมาหากิน บางเขาก็ตั้งเป็นบ้านเป็นเมือง มีแทบทั่วไปตามลูกเขาการทำมาหากินในชั้นนั้น ก็เรื่องหาปลาจับสัตว์ทะเลขายแลกแก่ประเทศที่เป็นดอนเป็นเขินต่าง ๆ

การที่ยึดเอาลูกเขาเป็นบ้านเป็นเมืองนั้น มีทางหากินอยู่ 2 ทาง คือ ทางที่หนึ่งนั้น หากินทางสลัดปล้นเรือพ่อค้าพาณิชย์ที่ค้าสำเภาแล่นผ่านมาใกล้เขา ทางหนึ่งหากินทางพรานปลาเป็นชาวประมงแลกขายก็เอา แยมซึ่งปล้นสะดมชาวเรือก็เอา

อำนาจจกฉกรรจ์นั้นจึงได้เกิดเป็นเจ้าทะเลขึ้น การที่จะปกครองเขาเป็นเจ้าทะเลได้ก็อาศัยฤทธิ์เดช มีฝีมือลือชาคนเกรงขามจึงจะตั้งตัวได้ เวลานั้นเวียงทะเลเพชรบุรีมีเจ้าอยู่คือเจ้าลาย 1 ท้าวม่องไล่ 1 และเจ้ากงจีน จะอยู่เขาใดหรือเวียงทะเลจีน 1

ตำนานเขาเล่าว่า เจ้าเขา 3 คนนี้มีฤทธิ์เดชมากขึ้นชื่อลือนามอยู่ในเวียงทะเลคนละด้าน แต่ท้าวม่องไล่มีธิดาสวยงามทรงรูปโฉมลือชาทั่วไป มีคนปองหวังอยู่เป็นอันมาก วันหนึ่งเจ้าลายคิดจะไปดูตัวนาง จึงปลอมเป็นพรานปลาไปค้าที่ทำเขาท้าวม่องไล่ มีนางสาวในแม่ครัวเครื่องเสวยมาซื้อปลาไปถวายนาง แล้วทูลว่าพ่อค้าปลาคนหนึ่งรูปสวย ตัวลายพร้อมงดงามเป็นสงวน พระธิดาได้ยินก็อยากดู จึงได้สั่งให้เอาปลาไปขายในวังถึงตำหนัก พระธิดาได้เห็นเจ้าลายสะสวยก็ให้นี้กรัก ต่อปลาพลงตรัสยิ้มแย้มกับเจ้าลาย เจ้าลายก็พูดจาชมช้อยถ่อมตนพลง ชายหูชายตาพลง จนต่างรู้สึกปฏิพัทธ์กัน เจ้าลายเลยถวายปลาพระธิดาโดยไม่คิดเอาราคา พระธิดาจึงได้ประทานของรักรางวัลตอบ

ต่อมานั้นเจ้าลายก็พักอยู่ที่ท่าเรือ ให้บ่าวไพร่ไปบรรทุกปลามาขายทุกวัน การถวายกับซื้อปลานั้น จนเป็นเป็นเรื่องสนิทชิดชอบกัน ทั้งนางท้าว มารดาก็โปรดปรานเจ้าลาย จนภายหลังรู้เรื่องกันชั้วว่าเจ้าลายเป็นเจ้าอยู่เขาเจ้าลาย ได้พูดจาสุขขอพระธิดาต่อนางท้าว นางท้าวได้หรือท้าวม่องไล่ก็ตรัสว่าตามใจ จึงนัดเป็นการตกลงจนนางท้าวรับหมั้นของเจ้าลายไว้แล้ว ได้กำหนดฤกษ์อภิเษกสมรสกันด้วย

ในระหว่างหมั้นนั้น เจ้ากงจีนได้ทราบเรื่องราวเขาหมั้นกันแล้ว เมื่อได้ข่าวพระธิดาท้าวม่องไล่สวย จะใคร่เห็นตัวนางบ้าง ก็นำเอาของทองเงินรูปพรรณบรรทุกสำเภา ปลอมเป็นพ่อค้ามายังเมืองท้าวม่องไล่ ชาวเมืองเห็นสำเภามาพากันไปซื้อผ้าแพรพรรณต่าง ๆ เจ้ากงจีนได้ผ้าแพรของดี ๆ ขนจากสำเภาเข้าถวายของวันนั้นท้าวม่องไล่ เมื่อได้เห็นของผ้าผ่อนแพรพรรณมีค่าต่าง ๆ ก็ดีพระทัยตรัสชมเชยพ่อค้าสำเภาต่าง ๆ และทั้งตรัสให้นางท้าวพาพระธิดามาชมและเลือกของบรรณาการ เจ้ากงจีนก็ได้เห็นพระธิดา พระธิดาก็ได้เห็น เจ้ากงจีนแล้วด้วยกันทั้งสองฝ่าย

จนภายหลังเจ้ากงจีนนำของวิเศษยิ่งกว่าหลายสิบเท่าเข้าถวายอีก ท้าวม่องไล่เห็นของมีค่ายิ่งปลื้มใจสุดจะปลื้ม เจ้ากงจีนได้ก็กราบทูลว่าตนเป็นเจ้ากงจีนจะขอเป็นสุวรรณปาทุกาทองรองรับบาทบาทบงสุ่มอบตนให้อยู่ใต้พระบาท เวลานั้นยังมีพระมเหสีไม่ จะขอพระธิดาไปอภิเษกเป็นอัครมเหสี

ท้าวม่องไล่ก็ยินดียิ่งด้วยเจ้ากงจีนเป็นเจ้าสืบฟ้าสืบทะเลมาดึกดำบรรพ์ มั่งมีสมบัติไม่มีใครสู้ได้ในโลก ก็เผลอให้สติลืมนึกว่าพระธิดาได้รับหมั้นเสียแล้ว จึงยอมให้พระธิดาและยอมหมั้นกำหนดฤกษ์อภิเษกสมรส วันนัดไปตักพ้องกันกับวันกำหนดอภิเษกฤกษ์เดียวกับเจ้าลาย เพราะโหรคนเดียวกัน

ครั้นเมื่อถึงวันกำหนดอภิเษกสมรส เจ้าลายก็ยกพยุหยาตรานาวาทัพแห่งเครื่องขันทมาทอต่อท่าอยู่หน้าเมือง ฝ่ายเจ้ากรุงจีน

ก็ยกพยุหยาตราสำเภาแห่เครื่องชั้นหมากมา ลอยลำอยู่หน้าเมืองพร้อมกัน แล้วทั้งสองฝ่าย ก็แต่งทูตให้ขึ้นเฝ้าท้าวมองไ้ แดงเหตุแห่ง การชั้นหมากซึ่งจะขอรับนางไป ท้าวมองไ้ ก็พิจารณาเหตุ เห็นว่าจะต้องทำสงครามกันแน่ แล้ว จึงเพทุบายผิดแก้ทูตทั้งสองว่า ให้ถอย สำเภาและกองทัพเรือออกไปจอดเสียให้ห่าง หน้าเมืองเสียก่อน ฝ่ายนครมองไ้จะได้จัดการ กระบวนเรือรับรองแห่แห่นให้เป็นเกียรติยศ จึงจะเป็นการงดงาม

ครั้นกองทัพสองฝ่ายถอยห่างออกไป แล้ว ท้าวมองไ้ก็เกณฑ์เรือปลาเรือทะเล และ สำเภาใหญ่่น้อย ให้มาลอยล้อมนครรอบเขา พร้อมด้วยศาสตราอาวุธครบมือกัน แล้วจึงให้ทูต มาทูลเจ้านครทั้งสองว่า ท้าวเธอได้ลั่นว่าจ้าว จะยอมยกพระธิดาให้เจ้านครทั้งสองตามนัด หมาย แต่พระธิดามีพระองค์เดียว ก็จะต้องแบ่ง พระธิดาออกเป็นสองภาค แบ่งให้กันคนละซีก ฉะนั้น เจ้านครทั้งสองจะยินยอมหรือไม่

ฝ่ายเจ้านครทั้งสองได้ทราบคำทูลทูล ดังนั้น ก็ตกใจไม่ยินยอมรีบให้ทูตกลับไปทูลว่า ที่จะแบ่งภาคนางนั้นไม่ถูกต้องครองยุติธรรม

ฝ่ายเจ้านครทั้งสอง เมื่อได้ตอบทูตแล้ว เจ้าลายก็แห่เรือชั้นหมากไปขึ้นพักไว้ที่เขาแห่ง หนึ่ง (ซึ่งภายหลัง ปรากฏชื่อว่า เขาสามร้อย ยอดนั้น หมายความว่า ยอด คือ ชองชั้นหมาก) แล้วกรีธานาวาทัพมาจะรบกับท้าวมองไ้ แต่ทว่าเวลานั้นเจ้ากงจีนผู้ดาลโมหะมุทะลุ ได้เข้าประชิดท้าวมองไ้แล้ว

ท้าวมองไ้ก็ทรงพระศาทาธาเดช ลงเรือ รบแผลงฤทธิ์เข้าตีเจ้ากงจีน สำเภาเลากาก็แตก ร่นลำหนีไป ท้าวมองไ้ไล่ตามตีจนขับพลขึ้นไป ปล้นบนสำเภา จับได้ไ้ไ้กั ล้ำดำ ต้นหน บั้นจูง คนพ้อคำจีนได้สิ้น แต่เจ้ากงจีนได้โดดน้ำหายไป ในก้นทะเล

ท้าวมองไ้ก็ให้เทหิงเครื่องชั้นหมากเจ้า กงจีนลงทะเล (กลายเป็นหอยเป็นปลาไปสิ้น จน ภายหลังปรากฏชื่อว่า หอยมวนพลู คลอง ชนมจีน เป็นอาทิ)

เมื่อเวลาเจ้ากงจีนติดเมืองนั้น ฝ่าย พระธิดาเกรงว่าจะเสียที่เจ้ากงจีน เพราะนาง ไม่รักจึงได้ลอบลงเรือหนีไปในกลางคืนจะเข้าหา เจ้าลาย แต่เผชิญคลื่นได้ซัดเรือซัดเซไปล่มลง นางก็ได้ว่ายน้ำขึ้นไปอาศัยอยู่ที่เขาหนึ่ง (ซึ่ง ปรากฏว่าชื่อว่า เขานมสาว)

เมื่อเจ้าลายขับเรือมาถึงเมือง ไม่เห็น ทัพท้าวมองไ้ก็ให้ขับพลเมืองเข้าค้นในราชฐาน เพื่อจะหานาง พบแต่นางท้าวมารดา ทราบว่า นางได้ลงเรือไปหากองทัพตน แต่ไม่พบกัน ก็รีบ ถอยทัพออกจากเมืองมองไ้เพื่อตามหานาง กลางทะเล ไปพบนางที่เขานมสาวนั้น จึงได้รับ นางกลับ พวกจีนที่เรือแตกติดอยู่ จะพาไปเขา เจ้าลายแล่นมากกลางทะเล

ท้าวมองไ้ เมื่อมีชัยชนะแก่เจ้ากงจีน ก็ขับให้คุมสำเภาเลากาสินค้าข้าวของเงินทอง ผู้คนจีนที่ได้เอามาเมืองมากมายขึ้นเมืองแล้วไม่ เห็นพระธิดา ถามนางท้าวท้าวว่าพระธิดาหายไป ก่อน แต่เจ้าลายยังไม่ได้เข้าเมือง ท้าวมองไ้

กริ้วนางท้าวจึงจับตัวโยนทะเลเสียชีวิตนางท้าวได้ว่ายน้ำทะเลไปขึ้นได้ที่เขาหนึ่ง (ซึ่งเรียกว่า เขาแม่รำพึง ต่อมาในภายหลังนี้) แล้วท้าวมองไล่ให้จัดเรือรบเป็นอันมากยกกองทัพเรือเที่ยวไล่ตามหาพระธิดากลางทะเล ได้เห็นกองทัพเจ้าลายกำลังแล่นจะกลับเมือง ท้าวมองไล่ก็ขับพลเข้าไปสะกดตามเจ้าลายเห็นว่ากองทัพศัตรูมากมายจะหนีไม่พ้นจึงได้แฉกกองทัพเข้าแอบเขาลูกหนึ่ง แล้วยกขึ้นตั้งมั่นรับอยู่ที่ยอดเขานั้น

ท้าวมองไล่ก็ให้ล้อมไว้รอบเขา เจ้าลายจะแหกออกก็ไม่ได้ ต้องแพ้วอยู่บนยอดเขาพากันขาดเสบียงอาหารอดอยากเต็มที มีเสบียงกรังก็ข้าวตังกับกะปิเท่านั้น (เขานั้นจึงได้ปรากฏชื่อว่า เขาเสวยกะปิต่อมา) เมื่อเจ้าลายอดอยากหิวโหยเต็มที จึงปรึกษากับพระธิดา พระธิดาว่าให้ลงไปงอนง้อขอรับผิดชอบเสียเถิด แล้วก็พากันลงมาขอโทษต่อท้าวมองไล่ ท้าวมองไล่ก็หายพิโรธ แล้วก็รับมาอภิเษกสมรสกันที่เมืองมองไล่ แล้วส่งกลับไปครองเขาเจ้าลายต่อมา

ครั้นกาลนานมา แต่บรรดาเจ้าเขาทั้งหลายได้สืบทอดกัน เมื่อตั้งเอกราชอยู่ตามจอมเขาต่าง ๆ นั้น ได้ทำสงครามกันเหตุด้วยแย่งนางกันบ้าง แย่งเขากันบ้าง จนรวม ๆ กันเป็นเจ้าอำนาจ เจ้าทะเลในย่านทะเลหนึ่ง ๆ นับเป็นเอกราชหนึ่ง ในเวียงเขาทะเลหนึ่งนานมา จนน้ำทะเลลดแห้งลงเป็นหาดเนิน เป็นอำนาจสืบ ๆ กัน จึงได้จัดตั้งชนบทนครคามราชธานี น้อยใหญ่ตามภูมิพื้นแผ่นดิน อันเป็นดึกดำบรรพ์นั้น”

บทวิเคราะห์: “ท้าวมองไล่ เจ้ากงจีน และเจ้าลาย” เป็นตำนานพื้นบ้านที่กล่าวถึงที่มาของชื่อ ภูเขา เกาะแก่งต่าง ๆ ในละแวกอ่าวไทย เพชรบุรี ระยอง จันทบุรี และคาบสมุทรภาคใต้ ซึ่งมีอยู่หลายสำนวน มีรายละเอียดแตกต่างกันไป แต่เนื้อหาหลักเป็นเรื่องราวการปะทะสัมพันธ์เพื่อแย่งชิงความรักระหว่างเจ้าเมืองของไทย (เจ้าลาย) และพระเจ้ากรุงจีน (เจ้ากงจีน) อันแสดงให้เห็นร่องรอยของความขัดแย้งในพื้นที่แถบนี้ระหว่างเจ้าของถิ่นเดิมกับผู้อพยพเข้ามาใหม่ อย่างไรก็ตามแม้ตำนานจะมีข้ออ่อนด้อยที่นักประวัติศาสตร์ไม่ยอมรับ ตรงที่ไม่มีระยะเวลาระบุไว้แน่นอน แต่หากเป็นบันทึกอันหนึ่งที่เป็นการบอกเป็นนัยว่าในอดีตเมืองเพชรบุรีนั้นเป็นเมืองท่าที่สำคัญที่มีสำเภาจากดินแดนอื่นเข้ามาติดต่อทำการค้า แสดงให้เห็นถึงร่องรอยการเดินทางเข้ามาของชาวจีน และการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบรรพบุรุษของคนเพชรบุรีกับชาวจีนในอดีตอีกด้วย

ร่องรอยการติดต่อระหว่างเมือง

เพชรบุรีกับอาณาจักรจีนจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ของจีน

ชื่อของเมืองเพชรบุรีได้ปรากฏอยู่ในเอกสารทางประวัติศาสตร์ของจีนมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น (漢朝) จากการสัมมนาในหัวข้อ “ประวัติความสัมพันธ์ไทย-จีนในเอกสารจีน” เมื่อวันที่ 14 ก.ค. 2555 ณ ห้อง 301 ตึกคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์ ภายใต้ความร่วมมือของ โครงการปริญญาโทวัฒนธรรมจีนศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาศรมสยาม-จีน

วิทยา โรงเรียนภาษาและภูมิปัญญาตะวันออก OKLS และศูนย์อาชีวศึกษา อาจารย์ประพฤษ ศุภรัตน์เมธี ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ได้เสนอหลักฐานเอกสารทางประวัติศาสตร์ ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ไทย-จีน ได้แก่ “ประวัติศาสตร์ราชวงศ์ฮั่นฉบับหลวง” ซึ่งบันทึกถึงประวัติศาสตร์ราชวงศ์ฮั่นตะวันตก (ก่อน พ.ศ. 748-568 หรือ ก่อนค.ศ. 205 - ค.ศ. 25) แต่งโดยบันทึก ซึ่งในบรรพ 28 ว่าด้วยภูมิศาสตร์ มีเนื้อหาระบุถึงการเดินเรือผ่านไปยังดินแดนต่างๆ ว่า

“จากจิ้งไส้ของยี่หนาน กล่าวคือ สีเหวิน และเหอผู้ เดินทางโดยเรือ เป็นระยะเวลา 5 เดือน มีอาณาจักรตวยวน และเมื่อเดินทางโดยเรือต่อไปอีก 4 เดือน มีอาณาจักรอีหลุ่ม่อ ครั้นเดินทางโดยเรืออีก 20 วันเศษ มีอาณาจักรเงินหลี่ หรือสินหลี่ ต่อมาเดินเท้าต่อไปอีก 10 วันเศษ มีอาณาจักรฟูกานตูลู จากนั้นเดินทางโดยเรืออีก 2 เดือนเศษ มีอาณาจักรหวงจื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี คล้ายคลึงกับจูกุยา ฯลฯ”

กลุ่มนักวิชาการได้สันนิษฐานถึงสถานที่ตั้งปัจจุบันของอาณาจักรต่างๆ ในเนื้อหาข้างต้นไว้ ดังต่อไปนี้

อาณาจักรตวยวน น่าจะอยู่ที่เมืองใดเมืองหนึ่งของดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง ในประเทศเวียดนาม หรืออยู่ที่ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี หรือบริเวณด้านเหนือคอคอดกระ

อาณาจักรอีหลุ่ม่อ น่าจะอยู่ที่ จังหวัดราชบุรี หรือบริเวณ จังหวัดกระบี่ จังหวัดพังงา

จังหวัดระนอง และมีบางส่วนอยู่ในพม่า หรือเมืองเก่าอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดลพบุรี หรือในเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย

อาณาจักรเงินหลี่ หรือสินหลี่ น่าจะอยู่ที่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดนครปฐม หรือบริเวณพะโค หรือบริเวณเมืองย่างกุ้ง ประเทศพม่า

เป็นที่น่าเสียดายว่า ในประวัติศาสตร์ราชวงศ์ฮั่นฉบับหลวง เพียงแต่เอ่ยชื่ออาณาจักรเหล่านี้ไว้เท่านั้น ไม่ได้กล่าวถึงสภาพต่างๆ ภายในอาณาจักรอย่างละเอียด

หลักฐานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ฉบับต่อมา เป็นบันทึกสมัยราชวงศ์หยวน (元朝) (พ.ศ. 1814-1911) ซึ่งตรงกับสมัยสุโขทัย (พ.ศ. 1792-1981) ในขณะนั้นเมืองเพชรบุรีเป็นอาณาจักรเล็กๆ ที่ขึ้นตรงต่ออาณาจักรสุโขทัย จากบันทึกของจีนในสมัยพระเจ้าหงวนสีโจ้ว² ได้บันทึกไว้ว่า

“พ.ศ. 1837 (ค.ศ. 1294) ปีที่ 31 ในรัชกาลจื่อหยวน³ เดือนหก วันเก็งอิน (วันที่ 5 กรกฎาคม) กั้นมู่ตึง⁴ จากเมืองปี่ชานู้หลี่⁵ ส่งราชทูตมาถวายเครื่องราชบรรณาการ” (สมบูรณ แก่นตะเคียน, 2525, หน้า 95)

นอกจากนี้ยังได้บันทึกต่อไปอีกว่า

² พระเจ้าหงวนสีโจ้ว คือ ฮองเต้หยวนชื่อจู่ (元世祖) หรือ กุบไลซาน (孛兒只斤忽必烈)

³ รัชศกจื่อหยวน (至元) ค.ศ. 1264-1294

⁴ กั้นมู่ตึง หรือ กมรเตง จิตร ภูมิศักดิ์ เขียนไว้ใน “ศัพท์สันนิษฐานและอักษรวิจิตร” ว่า กมรเตง คือตำแหน่ง

“ประแดง” หรือผู้ครองแคว้น ผู้สำเร็จราชการแทนเหนือหัวเมืองประเทศราช บางฉบับเขียน กัมจู่ยี่ตึง กั้นจู่เออตัน

⁵ ปี่ชานู้หลี่ คือ เมืองเพชรบุรี บางฉบับเขียน ปิกซิกฮั่นปูลี่เฮียะ ปิจีปูลี่เยะ ปิกซิกปูลี่ ปิเซปูลี่

“พระโองการชี้ชวนให้กันจួយึดตั้ง
เจ้าประเทศสยามมาเฝ้า มีกิจก็ให้ลูกน้องชาย
กับอำมาตย์มาเป็นตัวจ่านำ” (สมบูรณ แก่น
ตะเคียน, 2525, หน้า 95)

บทวิเคราะห์: จิ้มก้อง หมายถึง การ
มอบบรรณาการให้เพื่อผูกไมตรี ในการทำ
การค้ากับจีนในสมัยโบราณ พ่อค้ามักจะนำของ
กำหนัดไปให้เพื่อขอความสะดวกในการทำมา
ค้าขาย แต่จีนมักถือว่า ผู้ที่มาจิ้มก้อง เป็นผู้ที่มา
สวามิภักดิ์ขอเป็นเมืองขึ้น เมื่อมีของกำหนัดมาให้
นอกจากจีนจะให้ความสะดวกในการค้าแล้ว
พระเจ้ากรุงจีนยังตอบแทนด้วยของกำหนัดอย่าง
มากมายด้วย พ่อค้าไทยจึงนิยมไปจิ้มก้อง
(กาญจนา นาคสกุล, 2556)

พ.ศ. 1837 เป็นรัชสมัยของพ่อขุน
รามคำแหงมหาราช ซึ่งส่งราชทูตไป “จิ้มก้อง”
ที่เมืองจีน แม้เมืองเพชรบุรี จะเป็นหัวเมือง
ชั้นนอก หรือ เมืองพระยามหานคร มีขุนนาง
ใหญ่ หรือ เจ้าเมืองปกครองอยู่ แต่ก็น่าจะมี
ความสามารถในด้านวิเทศสัมพันธ์ เนื่องจาก
ปกครองเมืองเพชรบุรีที่ถือว่าเป็นเมืองท่าที่
สำคัญของอาณาจักร จึงเป็นที่ไว้วางพระราช
หฤทัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ส่งให้ไป
เจรจาเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ยังมีบันทึกในสมัยราชวงศ์
หมิง (明朝) กล่าวถึงดินแดนที่สันนิษฐานว่า
จะเป็นเมืองเพชรบุรีอีกว่า

“ใน พ.ศ. 1934 (ค.ศ. 1391) สมัยรัชกาล
พระเจ้าฮงบู⁶ ประเทศทวิกีสยาม เปียกกลิกโปบลี
(เปะซีปาหลี) กัศมีระ เข้าถวายบรรณาการ”
(สมบูรณ แก่นตะเคียน, 2525, หน้า 95)

ข้อความดังกล่าว นายเลียง เสถียรสุด
ผู้แปล อธิบายว่า เมืองเปียกกลิกโปบลีหรือเปะ
ซีปากลี นั้นหมายถึงแคว้นโคถานในมองโกล
แต่จากการศึกษาของ สมบูรณ แก่นตะเคียน
(2525) สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นเมืองเพชรบุรี
มากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับคำอื่นที่จีนได้
บันทึกไว้ดังคำแรก ๆ ที่กล่าวไว้ข้างต้นในปี
ดังกล่าวจะตรงกับรัชสมัยพระมหาธรรมราชา
ที่ 2⁷ ซึ่งครองราชย์ถึง พ.ศ. 1942

บทวิเคราะห์: ในอดีต การ “จิ้มก้อง”
นี้ ทางอาณาจักรจีนถือว่าเมืองใดที่ไป “จิ้มก้อง”
ก็ถือว่าเป็นเมืองขึ้น แต่ทางเมืองไทยนั้นถือว่าเป็น
เป็นแต่เพียงไปเจริญสัมพันธไมตรีทางการค้า
เท่านั้น

บทสรุปและข้อวิจารณ์

เอกสารทางประวัติศาสตร์ของไทย
ที่แสดงให้เห็นถึงร่องรอยการติดต่อระหว่าง
เมืองเพชรบุรีกับอาณาจักรจีนในอดีต พบว่ามี
ปรากฏใน “ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช” ที่ได้
บันทึกเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของเจ้าเมือง

⁶ จักรพรรดิหงอู่ (洪武帝) หรือ จูหยวนจาง (朱元璋)

หรือ หมิงไท่จู (明太祖)

⁷ พระยาอโศก หรือพระมหาธรรมราชาที่ 2 พระมหากษัตริย์
แห่งอาณาจักรสุโขทัยลำดับที่ 7 ครองราชย์ พ.ศ. 1911 - พ.ศ.
1942 ต่อจากพระมหาธรรมราชาที่ 1 (ลิไท) ในรัชกาลนี้พระองค์
ได้รับกับทัพกรุงศรีอยุธยาแต่ก็พ่ายแพ้และยอมอ่อนน้อมต่อกรุง
ศรีอยุธยาในที่สุด

เพชรบุรี รวมถึงการติดต่อระหว่างเมืองเพชรบุรี และอาณาจักรจีนในเรื่องที่ราชทูตจีนเข้าถวายเครื่องบรรณาการแต่เจ้าเมืองเพชรบุรี ซึ่งเจ้าเมืองเพชรบุรีก็ได้มอบไม้ฝางเป็นการตอบแทน นอกจากนี้ ยังมีการบันทึกว่า พระเจ้ากรุงจีน ได้พระราชทานพระราชธิดาให้กับเจ้าเมืองเพชรบุรี อีกด้วย ซึ่งถือเป็นสร้างเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างสองดินแดน ซึ่งวิเทศบาย “สร้างไมตรีด้วยการสมรส” นั้นปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์ของทั้งไทยและจีนหลายครั้งหลายครา นอกจากนี้ ยังพบร่องรอยความสัมพันธ์ระหว่างเมืองเพชรบุรีกับอาณาจักรจีน จากตำนานพื้นบ้าน “ท้าวเมืองไต่ เจ้าก่งจีน และเจ้าลาย” ซึ่งเป็นเรื่องราวการปะทะสัมพันธ์เพื่อแย่งชิงความริเกรหว่างเจ้าเมืองของไทย (เจ้าลาย) และพระเจ้ากรุงจีน (เจ้าก่งจีน) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงร่องรอยการเดินทางเข้ามาของชาวจีน และการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบรรพบุรุษของคนเพชรบุรีกับชาวจีนในอดีตอีกด้วย

สำหรับร่องรอยการติดต่อระหว่างเมืองเพชรบุรีกับอาณาจักรจีนจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ของจีน พบว่า ชื่อของเมืองเพชรบุรีได้ปรากฏอยู่ในเอกสารทางประวัติศาสตร์ของจีนมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่นใน “ประวัติศาสตร์ราชวงศ์ฮั่นฉบับหลวง” แต่งโดย ปันกุ๋ ในบรรพ 28 ว่าด้วยภูมิศาสตร์ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเดินเรือผ่านไปยังดินแดนต่างๆ ซึ่งกลุ่มนักวิชาการได้สันนิษฐานถึงสถานที่ตั้งปัจจุบันของ “อาณาจักรทวยหวน” ว่าน่าจะอยู่ที่เมืองใดเมืองหนึ่งของดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง ในประเทศเวียดนาม หรืออยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี หรือบริเวณด้านเหนือคอคอดกระ หลักฐานที่สำคัญทาง

ประวัติศาสตร์ฉบับต่อมา เป็นบันทึกสมัยราชวงศ์หยวน รัชสมัยพระเจ้าหงวนสีโจ้ว (หยวนซือจู หรือ กุบไลข่าน) ซึ่งตรงกับสมัยสุโขทัย รัชสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งกล่าวถึงการที่ส่งราชทูตเป็นเจ้าเมืองจากเพชรบุรีไป “จิมก้อง” ที่เมืองจีน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เจ้าเมืองเพชรบุรีที่ปกครองอยู่ในขณะนั้น น่าจะมีความสามารถในด้านวิเทศสัมพันธ์ เนื่องจากปกครองเมืองเพชรบุรีที่ถือว่าเป็นเมืองท่าที่สำคัญของอาณาจักร จึงเป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ส่งให้ไปเจรจาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีบันทึกในสมัยราชวงศ์หมิง ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระมหาธรรมราชาที่ 2 กล่าวถึงราชทูตที่มาจากดินแดนที่สันนิษฐานว่าจะเป็นเมืองเพชรบุรี ได้เข้าถวายบรรณาการแก่พระเจ้าฮ่งบู๊ (จักรพรรดิหงอู่ หรือ จูหยวนจาง) แห่งอาณาจักรจีนอีกด้วย

จากการศึกษาร่องรอยการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างเมืองเพชรบุรีและอาณาจักรจีนโบราณจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ทั้งไทยและจีนข้างต้น พบว่ามีร่องรอยการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างสองดินแดนมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่นหรือสมัยสุโขทัย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง สังคมจีนในประเทศไทย: ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์ (Chinese Society in Thailand: An Analytical History) ของ จี วิลเลียม สกินเนอร์ (G. William Skinner) (2548) ที่ว่า ประเทศจีนกับประเทศไทยมีการติดต่อค้าขายกันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นราชธานี แต่ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่ามีชาวจีนอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยสมัยนั้น จนกระทั่งถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งเป็นสมัย

ที่มีการติดต่อค้าขายกับประเทศจีนอย่างกว้างขวาง จากการศึกษาเอกสารทางประวัติศาสตร์ข้างต้นสามารถสรุปความสัมพันธ์ของทั้งสองดินแดนได้เป็นสองลักษณะ กล่าวคือ ลักษณะแรก เป็นไปในรูปแบบการส่งเครื่องบรรณาการหรือ “จิ้มก้อง” ซึ่งทางอาณาจักรสยามถือว่าการให้ของขวัญแก่อาณาจักรจีนเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างสองดินแดน รูปแบบที่สอง เป็นไปในลักษณะ “สร้างไมตรีด้วยการสมรส” คือ การที่พระเจ้ากรุงจีนส่งพระราชธิดามาอภิเษกกับเจ้าเมืองของดินแดนสยามโบราณ เพื่อสร้างสัมพันธ์ไมตรีระหว่างสองดินแดน

แม้ว่าการศึกษาด้านานและเอกสารทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ข้างต้น อาจยังไม่สามารถยืนยันด้วยหลักฐานที่ชัดเจน แต่ก็เห็นว่าเป็น “ร่องรอย” ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ที่ทำให้เห็นว่าทั้งสองดินแดนมีการติดต่อสัมพันธ์กันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ซึ่งแม้ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่ามีชาวจีนอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยสมัยนั้น แต่ร่องรอยดังกล่าวก็เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้สันนิษฐานได้ว่า การที่ชาวจีนสมัยนั้นรู้จักดินแดนสยามและเมืองเพชรบุรีโบราณในฐานะที่เป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์และเป็นเมืองท่าที่สำคัญของภูมิภาคสุวรรณภูมิ ก็น่าจะเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาเริ่มมีชาวจีนจำนวนมากอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย รวมถึงเมืองเพชรบุรี จนต่อมากลายเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้มแข็งและมีอิทธิพลต่อประเทศไทยทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองการปกครองในที่สุด

บรรณานุกรม

- กาญจนา นาคสกุล. (2556). จิ้มก้อง. ค้นข้อมูล 7 กันยายน 2556, จาก <http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=358>.
- จรินทร์ แสงเจริญ. (2547). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีผลต่อการบริหารจัดการด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองเพชรบุรี. เพชรบุรี : เทศบาลเมืองเพชรบุรี.
- ชลอ ช่วยบำรุง. (2528). หนังสืออนุสรณ์พิธีเปิดป้ายวิหาร “หลักเอี้ยงไท้” ของมูลนิธิสว่างสรรเพชญธรรมสถานจังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี : มูลนิธิสว่างสรรเพชญธรรมสถาน.
- มัญ อุดมเวช. (2531). เพชรบุรีสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ตอนต้น. เพชรบุรี : วิทยาลัยครูเพชรบุรี.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2543). รายงานสรุปภาพรวมการท่องเที่ยวประเทศไทยและกรณีศึกษาโครงการรักษาเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว (เชียงราย, แพร่, นนทบุรี, ลำพูน, เลย, กระบี่, ตรัง, นครปฐม, เพชรบุรี). กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- สมบูรณ์ แก่นตะเคียน. (2525). สมุดเพชรบุรี 2525. กรุงเทพฯ : จังหวัดเพชรบุรี.

สุตารา สุจฉายา. (2547). เพชรบุรี.

กรุงเทพฯ : สารคดี.

สุนทรพิพิธ. (2480). ตำนานจังหวัดเพชรบุรี.

กรุงเทพฯ : ไทยเชษม.

Skinner, G.W. (2548). สังคมจีนใน

ประเทศไทย : ประวัติศาสตร์เชิง

วิเคราะห์ (Chinese society in

Thailand : An analytical history)

(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : มูลนิธิ

โตโยต้าประเทศไทย.